

Bijeenkomst Vereniging voor Pensioenrecht

Pensioenjurisprudentie 2016

Robin van der Ham

Pensioenjurisprudentie 2016

(1) Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)

Tekortkoming voorwaardelijke toeslagbepaling door beëindiging uitv.ovk Opf.

(2) Gerechtshof 16 februari 2016 (PJ 2016/43)

Schending informatie- en waarschuwingsplicht wg. bij wijziging pensioenovk.

(3) Gerechtshof 8 maart 2016 (PJ 2016/102)

Wijziging Sterftetafel 2011 in dekkingsgraadformule gesepareerd beleggingsdepot in garantiecontract verzekeraar is niet onaanvaardbaar.

Pensioenjurisprudentie 2016

1. Rechtsvragen
2. Uitspraak
3. Precedentwerking?

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

- Werkgever zegt uitvoeringsovereenkomst met haar Opf op.
- De pensioenrechten en pensioenaanspraken blijven premievrij achter bij Opf.
- Opf besluit tot ontbinding en collectieve waardeoverdracht van de pensioenrechten en pensioenaanspraken naar verzekeraar Delta Lloyd.
- Verlies toeslagperspectief.
Voorwaardelijke toeslagverlening kan (helaas) niet worden ingekocht.

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

(Vereniging voor) Gepensioneerden vorderen herstel van toeslagperspectief.

Rechtsvragen:

Is werkgever tekortgeschoten in nakoming toeslagbepaling?

- o.g.v de pensioenovereenkomst (6:74 BW)?;
- o.g.v norm van goed werkgeverschap (7:611 BW)?;
- alles in samenhang met onderbrengingsplicht conform 23 Pensioenwet, “*plicht tot onderbrenging voorwaardelijke toeslagbepaling*”.

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

Vonnis:

Dat werkgever bevoegd was tot opzegging van de uitvoeringsovereenkomst, betekent niet dat zij geen rekening behoeft te houden met belangen van gepensioneerden op grond van de norm van goed werkgeverschap (7:611 BW). Dit geldt ook indien de gepensioneerden de zeer gunstige eindloonregeling hebben genoten.

Werkgever is toerekenbaar tekortgeschoten in de nakoming van de pensioenovereenkomst, ook door schending norm goed werkgeverschap en verplicht tot schadevergoeding (nader op te maken bij staat).

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

- Door opzegging uitvoeringsovereenkomst en liquidatie bestaat er geen kans meer op toeslagverlening (verlies toeslagperspectief).
- Dit kwalificeert als een wijziging van de pensioenovereenkomst.
- Voor die wijziging is geen instemming verleend door gepensioneerden en er was geen eenzijdig wijzigingsbeding opgenomen.
- Beëindiging uitvoeringsovereenkomst is keuze werkgever en daarbij dient rekening te worden gehouden met belangen van gepensioneerden.

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

Beantwoording rechtsvragen nader beschouwd:

1. Wat is de normschending?
2. Wat is het verband tussen normschending en schade?;
3. Is de schade voorzienbaar (6:98 BW)?

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

Wat is normschending?

1. Schending van contractuele verplichting van werkgever (6:74 BW).
2. Schending van dwingendrechtelijke gedragsnormen uit de (Pensioen-)wet (artikel 6:74 BW en/of 6:162 BW).

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

Ad 1); Wat is de contractuele verplichting van de werkgever jegens
gepensioneerden?

Stap 1: Beoordeling contractuele verplichting (Haviltex-norm);

Stap 2: Bij leemte in overeenkomst dient deze aangevuld te worden met aanvullend recht uit de Pensioenwet, gewoonteregels en de eisen van de “redelijkheid en billijkheid”;

Stap 3: Bij strijd met dwingendrechtelijke bepalingen geldt dat de overeenkomst uitgevoerd dient te worden met inachtneming van dwingend recht.

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

Wanneer is sprake van een leemte in de overeenkomst?

- Indien voor beantwoording van de rechtsvraag de inhoud van het contract geen uitkomst biedt, maar,
- het is niet in alle gevallen genoeg dat partijen niet aan een bepaalde omstandigheid hebben gedacht.

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

Zie bijvoorbeeld door Hoge Raad gevolgde overweging 3.10 Advocaat-generaal mr. M.H. Wissink HR, 19-11-2014, nr. 09/01563:

Ik meen dat men nog niet van een leemte kan spreken - in die zin dat daarmee de aanvullende werking van de in artikel 6:248 lid 1 BW genoemde rechtsbronnen wordt geactiveerd - enkel op basis van de constatering (zoals in rov. 10) dat partijen niet aan een bepaalde omstandigheid hebben gedacht. Het is immers gebruikelijk dat partijen niet alle mogelijke ontwikkelingen na het sluiten van de overeenkomst voorzien en toch zal dat niet steeds als een leemte in het contract worden ervaren. Juist daarom stelt de heersende leer m.i. terecht dat men het bestaan van een leemte pas kan vaststellen na uitleg van de overeenkomst. Hiermee wil ik niet betogen, dat het onmogelijk is om van een leemte in de overeenkomst te spreken als een bepaalde gebeurtenis is opgetreden die partijen niet hebben voorzien. Dat is zeker mogelijk. Echter, men kan die leemte pas vaststellen na een (wellicht simpele of tussen partijen niet in geschil zijnde) uitleg van het contract.

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

Aanvullen leemte is geen tovermiddel:

“Overigens zet een eventuele leemte in de uitvoeringsovereenkomst “de deur niet heel ver open” voor aanvullende zwaarwegende verplichtingen. Ook in de rechtsliteratuur is uiteengezet dat niet dient te worden onderzocht wat partijen zouden zijn overeengekomen, maar dat dient te worden onderzocht wat gelet op de aard, het doel en de strekking van de overeenkomst en de gerechtvaardigde belangen van partijen en het wettelijk stelsel, de juiste aanvulling is”.

(Asser/Hartkamp & Sieburgh 6-III 2014/403)

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

Zie bijvoorbeeld door Hoge Raad gevolgde overweging 3.5 Advocaat-generaal mr. L. Timmerman HR, 14-06-2013, nr. 11/05049:

Art. 6:248 lid 1 BW bepaalt dat een overeenkomst niet alleen de door partijen overeengekomen rechtsgevolgen heeft, maar ook die welke, naar de aard van de overeenkomst, uit de wet, de gewoonte of de eisen van redelijkheid en billijkheid voortvloeien. Wetsbepalingen van aanvullend recht, een gewoonte of de redelijkheid en billijkheid doen slechts verbintenissen ontstaan, voor zover partijen hun rechtsverhouding niet volledig hebben geregeld. Op de redelijkheid en billijkheid als aanvullende bron van rechtsgevolgen zal een beroep worden gedaan, indien er noch een wetsbepaling noch een gewoonte valt aan te wijzen waardoor een lacune kan worden aangevuld. Aanvulling leidt meestal tot de erkenning van een verbintenis van een der partijen tot het verrichten of nalaten van een handeling, waaromtrent niets was overeengekomen.

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

Ad 2) Schending van dwingendrechtelijke gedragsnormen uit de (Pensioen-)wet (artikel 6:74 BW en/of 6:162 BW)?

- Gedragsnorm iets te doen of na te laten gericht aan werkgever.
- Ter bescherming van pensioenschade van (ex)werknemers.

Kortom: Wettelijke onderbrengingsplicht van 23 Pensioenwet.

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

Stap 1: Uitleg toeslagbepaling in pensioenovereenkomst:

Pensioenaanspraken worden verhoogd (1) indien het bestuur van het Opf daartoe besluit, (2) conform consumentenprijsindexcijfer (>0) en (3) als dekkinggraad toereikend is.

Voor toeslagverlening wordt:

- geen reserve gevormd, en
- geen premie betaald.

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

- Er bestaat dus geen plicht tot premiebetaling op grond van de pensioenovereenkomst:
 - niet tijdens de looptijd, en
 - ook niet na beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst.
- Aanvullende of dwingende werking Pensioenwet?

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

Pensioenwet:

(1) Toeslagbepaling is ondergebracht bij Opf o.g.v. 23 Pensioenwet; en

(2) 'afgefinancierd' conform 128 Pensioenwet; want

(3) het is niet verplicht toeslagpremie te betalen (95 en 137 lid 4 sub e

Pensioenwet):

- 4** Pensioenfondsen kunnen de voorwaardelijke toeslagverlening financieren door:
 - a.** het creëren van technische voorzieningen;
 - b.** het creëren van eigen vermogen boven het vereist eigen vermogen ten behoeve van de toeslagverlening;
 - c.** het putten uit het eigen vermogen boven het vereist eigen vermogen ten behoeve van de toeslagverlening;
 - d.** het hanteren van een opslag op de premie; of
 - e.** overrendement.

1. Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)

- Besluitvorming toeslagbepaling is ondergebracht bij Opf;
- Werkgever mag niet mee besluiten (110 Pensioenwet);
- FTK bepaalt toeslagmogelijkheid:

3 Voor de toepassing van artikel 137, tweede lid, onderdeel b, van de Pensioenwet dan wel artikel 132, tweede lid, onderdeel b, van de Wet verplichte beroepspensioenregeling wordt de volgende rekenregel toegepast. Eerst wordt de omvang van het voor toeslagverlening beschikbare vermogen boven de beleidsdekkingsgraad van 110%, bedoeld in het tweede lid, bepaald. Vervolgens wordt de hoogte van de toeslag zodanig bepaald dat wanneer deze jaarlijks wordt toegekend de contante waarde van alle toeslagen maximaal gelijk is aan de hoogte van dit vermogen. De hierbij gehanteerde discontovoet is maximaal gelijk aan het verwachte bruto rendement op aandelen, bedoeld in artikel 23a, eerste lid, onderdeel b, verminderd met de uniforme kostenafslag voor beleggingskosten, bedoeld in artikel 23a, eerste lid, onderdeel b.

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

- Er geldt geen wettelijke exit-normbepaling voor Opf (25 Pensioenwet);
- Er bestaat (dus) geen betalingsverplichting voor toeslag na beëindiging uitvoeringsovereenkomst (zie ook 137 lid 4 sub e Pensioenwet).
- Conclusie A-G Timmerman (nr. 3.9 – 3.10 Alcatel-arrest):
 - *Pensioenwet biedt geen basis voor betalingsverplichtingen na beëindiging uitvoeringsovereenkomst;*
 - *Vergoeding voor toekomstige opslagverlening pas aan de orde als er sprake is van onvoorwaardelijke toeslag;*
 - *Geen basis voor vergoeding opslagen 128 Pensioenwet (geen pensioenopbouw).*

1. Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)

1.9

De Pensioenwet biedt geen basis voor betalingsverplichtingen (herstelpremies, kosten of indexatie) die zien op de periode na de opzegging.^[52] Bij de vrijstelling van een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds kan de werkgever verplicht worden tot vergoeding van het ‘verzekeringstechnisch nadeel’ dat het fonds door de vrijstelling lijdt.^[53] Voor een overeenkomstige vergoedingsverplichting bij de opzegging van een uitvoeringsovereenkomst met een ondernemingspensioenfonds zie ik geen grond.^[54] De ratio van deze verplichting is immers het behouden van de bedrijfstakbrede solidariteit, hetgeen in deze relatie niet aan de orde is.^[55] Volgens het arrest De Ronde Venen/Stedin kan uit de eisen van redelijkheid en billijkheid in verband met de aard en inhoud van de overeenkomst en de omstandigheden van het geval, eveneens voortvloeien dat de opzegging gepaard moet gaan met het aanbod tot betaling van een (schade)vergoeding. In dat verband kan een afhankelijkheidsverhouding wederom een relevante omstandigheid zijn. Dat zal te meer spreken als een korte-termijnherstelplan op het pensioenfonds van toepassing is. Het meest voorkomende geval is dat de uitvoeringsovereenkomst een exit-bepaling bevat die het opzeggen van de uitvoeringsovereenkomst mogelijk maakt maar niet alle voorwaarden en gevolgen regelt.^[56] Op zich is dan niet uitgesloten dat aan de hand van de maatstaf van De Ronde Venen/Stedin nog een verplichting tot betaling van een vergoeding moet worden aangenomen. De ruimte voor de aanvullende werking van de redelijkheid en billijkheid wordt op dit punt echter kleiner naarmate de exit-bepaling meer zegt over de financiële gevolgen.^[57]

1. Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)

3.10

Bij het bepalen van de omvang van een vergoedingsplicht is het mijns inziens evident dat het deel van de reguliere premie dat bestemd is voor de aangroei van de pensioenverplichtingen niet in aanmerking kan worden genomen; de verdere pensioenopbouw vindt immers niet bij het opgezegde fonds plaats.^[58.] Als de feitelijke premie tenminste gelijk is aan de kostendeckende premie meen ik dat de kostenopslag ook niet in aanmerking kan worden genomen omdat die volgens art. 128 lid 1 sub c PW bestemd is voor de “bij de aangroei van de pensioenverplichtingen behorende uitvoeringskosten”.^[59.] Een vergoeding voor toekomstige opslagverlening (indexatie) zal in beginsel slechts aan de orde zijn als deze onvoorwaardelijk zijn toegezegd.^[60.] In het geval van een lopend herstelplan ten tijde van de ingangsdatum van de opzegging zal op grond van art. 6:248 lid 1 BW volgens mij vrij snel een plicht tot het doorbetalen kunnen worden aangenomen; het fonds is dan voor het nakomen van de opgebouwde pensioenverplichtingen sterk afhankelijk van de sponsor/werkgever. Naar mijn mening kan hetzelfde gelden als pas na de opzegging tekorten ontstaan en een herstelplan moet worden uitgevoerd.^[61.] Waar de herstelbetalingen gerelateerd zijn aan de reguliere premie^[62.] behoeft het feit dat die premies na de opzegging niet meer verschuldigd zijn niet aan een doorbetalingsplicht in de weg te staan; in de onderhavige zaak is dit opgelost door te rekenen met een fictieve pensioenpremie.^[63.]

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

- Contractuele bepaling en Pensioenwet niet geschonden; is er nog ruimte voor toets “norm goed werkgeverschap” (7:611 BW)?
- Norm van goed werkgeverschap is uitwerking van aanvullende en beperkende werking redelijkheid en billijk.
- Maar overeenkomst bevat toch geen leemte, en is geheel conform de dwingendrechtelijke bepalingen van de Pensioenwet uitgevoerd.
- Er bestaat geen contractuele en wettelijke premieplicht voor voorwaardelijke toeslagverlening.

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

Ten overvloede:

- Werkgever heeft niet besloten tot collectieve waardeoverdracht naar verzekeraar;
- en mag daarover niet mee besluiten (110 Pensioenwet).
- Het “uitvoeringsrisico” heeft zich verwezenlijkt (dekkingsgraadproblematiek).

1. **Rechtbank Amsterdam 24 juni 2016 (PJ 2016/138)**

- Wijziging is wettelijk rechtsgevolg van collectieve waardeoverdracht 84 Pensioenwet;
- DNB heeft collectieve waardeoverdracht goedgekeurd (geen verbod collectieve waardeoverdracht).
- Medezeggenschapstraject collectieve waardeoverdracht (deelnemersraad en verantwoordingsorgaan) resulteerde in positief advies.
- *Precedentwerking vonnis Rechtbank Amsterdam?*

2. **Gerechtshof 16 februari 2016 (PJ 2016/43)**

- Wijziging eindloonregeling in beschikbare premieregeling.
- Opbouw oude rechten (>20 jaar) overgedragen in beschikbare premieregeling.
- Aankoop pensioenuitkeringen op pensioendatum valt 50% lager uit.
- Claim: Vergoeding schade wegens schending zorgplicht.

2. **Gerechtshof 16 februari 2016 (PJ 2016/43)**

Rechtsvragen:

- Heeft werkgever zorgplicht in de zin van informatie- en waarschuwingsplicht bij
(1) wijziging pensioenovereenkomst, en

(2) ten aanzien van waardeoverdracht?
- Zijn die zorgplichten geschonden?

2. **Gerechtshof 16 februari 2016 (PJ 2016/43)**

Arrest t.a.v. wijziging pensioenovereenkomst:

- Norm goed werkgeverschap (7:611 BW) brengt mee dat de wg. zorgvuldig omgaat met belangen van werknemers bij ingrijpende wijziging arbeidsvoorwaarden.
- Informatieplicht: Al datgene doen om te voorkomen dat werknemers instemmen met wijziging onder verkeerde voorstelling van zaken.
- Waarschuwingsplicht: afhankelijk van omstandigheden van het geval waarschuwen voor risico's van de wijziging !

2. **Gerechtshof 16 februari 2016 (PJ 2016/43)**

- Enige pensioen kennis assistent-accountant weegt zwaar en maakt in combinatie met summiere informatie dat de informatieplicht niet is geschonden.
- Werknemers wisten van het langlevensrisico en renterisico.
- Beleggingsrisico is van algemene bekendheid
- Werknemers hadden kunnen weten of wisten: “Gecommuniceerd rendement 6%, 8% en 9% was inschatting”.

2. **Gerechtshof 16 februari 2016 (PJ 2016/43)**

- Geen waarschuwingsplicht wegens:
 - kennis,
 - mogelijkheid vragen te stellen aan tussenpersoon, en
 - informatie waaruit verschil blijkt tussen eindloonregeling en beschikbare premieregeling (voorbeeldberekening).

2. **Gerechtshof 16 februari 2016 (PJ 2016/43)**

Arrest t.a.v collectieve waardeoverdracht:

- Norm van goed werkgeverschap brengt waarschuwingsplicht mee t.a.v. waardeoverdracht eindloonrechten in premieregeling.
 - Werkgever dient werknemer te beschermen voor eigen lichtvaardigheid en ondoordachtheid betreffende waardeoverdracht.
 - Daarmee brengt werknemer beleggingsrisico, renterisico en langlevensrisico voor eigen risico. Beginsel spreiding risico wordt verlaten.
 - Werkgever is aansprakelijk voor schending waarschuwingsplicht.
-

2. **Gerechtshof 16 februari 2016 (PJ 2016/43)**

Baanbrekend arrest?

- Bijzondere zorgplicht (waarschuwingsplicht) o.g.v. norm goed werkgeverschap (7:611 BW).
- Sinds 1957 is zorgplicht “open privaatrechtelijke norm” die met objectieve aanknopingspunten en de omstandigheden van het geval geconcretiseerd wordt. (zie HR 15 november 1957, NJ 1958, 67 (Baris/Riezenkamp)).
- Kunnen verder reiken dan publiekrechtelijke zorgplichten (zie HvJ 30 mei 2013 nr. C-604/11 (JOR 2013, 274), zie ook HR 5 juni 2009, JOR 2009 De treek/Dexia).

2. **Gerechtshof 16 februari 2016 (PJ 2016/43)**

- Lijkt sterk op bijzondere zorgplicht consumenten financieel recht (4:18, e.v. Wft).
 - Baanbrekend, zelfs als werknemers op de hoogte zijn van risico's geldt: Waarschuwingsplicht ter bescherming werknemer tegen ondoordachttheid en lichtvaardigheid!
 - Waardeoverdracht ligt in risicosfeer werkgever.
 - Sanctie van aansprakelijkheid en schadevergoedingsplicht is stevig. Nadeel langlevensrisico, beleggingsrisico en renterisico dient te worden vergoed.
-

2. **Gerechtshof 16 februari 2016 (PJ 2016/43)**

- Switch van dwalingsactie (6:228 BW) naar schending zorgplicht loonde.
- Afwijzen beroep dwaling staat niet in de weg aan het aannemen van een tekortkoming in de nakoming van de zorgplicht, zie bv. Rb. Zeeland-West-Brabant 12 augustus 2015, ECLI:NL:RBZWB:2015:5415, JOR 2015/299 en Hof 's-Hertogenbosch, 15-04-2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:1052.
- Dus bij afwijzen dwaling wegens afwijzen beroep op afwezigheid juiste voorstelling van zaken, is toch nog schending informatie en waarschuwingsplicht mogelijk.
- Debat kan gaan over omvang schadetoerekening (eigen schuld 6:101 BW).

2. **Gerechtshof 16 februari 2016 (PJ 2016/43)**

Precedentwerking:

- Informatieplicht bij wijziging pensioenregeling.
 - Waarschuwingsplicht bij wijziging pensioenregeling is niet uitgesloten.
 - Vergaande waarschuwingsplicht bij Collectieve waardeoverdracht pensioen werknemer.
 - Aparte gesprekken werkgever over waardeoverdracht ter bescherming lichtvaardigheid bij indiensttreding en uitdiensttreding?
-

3. **Gerechtshof 8 maart 2016 (PJ 2016/102)**

- Collectieve pensioenverzekering eindloonregeling (garantiecontract).
- Gesepareerd depot met beleggingsinspraak max. 35% aandelenportefeuille).
- Waarde beleggingen wordt vergeleken met waarde pensioenverplichtingen middels een dekkingsgraadformule.

$$\frac{\text{Waarde Beleggingen}}{\text{Voorziening Pensioenverplichtingen}} * 100\%$$

3. **Gerechtshof 8 maart 2016 (PJ 2016/102)**

- Bij daling dekkingsgraad tot onder actieniveau van 102% geldt recht wijziging beleggingsmix verzekeraar.
- Doel is daling waarde beleggingen monitoren.
- Werkgever kan dat voorkomen door bij te storten of bankgaranties te stellen.
- Verzekeraar moet pensioenen garanderen, wil niet opdraaien voor beleggingsverliezen.
- Werkgever wil rendement maken voor betere winstdeling.

3. **Gerechtshof 8 maart 2016 (PJ 2016/102)**

$$\frac{\text{Waarde Beleggingen (aandelen etc.)}}{\text{Voorziening Pensioenverplichtingen}} * 100\%$$

- Daling waarde aandelenportefeuille leidt tot daling dekkingsgraad.
- Bij handhaven aandelenportefeuille voor tekort bijstorten of bankgaranties.
- Voorziening pensioenverplichtingen = contante waarde tegen actuele technische grondslagen van de pensioenuitkeringen (Sterftetafel 2007 en actuele rente).

3. **Gerechtshof 8 maart 2016 (PJ 2016/102)**

- Verzekeraar past voorziening pensioenverplichtingen aan met Sterftetafel 2011.

$$\frac{\text{Waarde Beleggingen}}{\text{Voorziening Pensioenverplichtingen}} * 100\%$$

- Bij toename langlevensverwachting stijgt benodigde waarde met vele miljoenen euro's.
- Handhaven aandelenportefeuille kost financiering Sterftetafel 2011.

3. **Gerechtshof 8 maart 2016 (PJ 2016/102)**

Rechtsvraag:

- Contractuele bevoegdheid verzekeraar tot wijziging noemer dekkingsgraadformule met Sterftetafel 2011?

3. **Gerechtshof 8 maart 2016 (PJ 2016/102)**

Arrest:

- Het komt niet alleen aan op de taalkundige uitleg van de dekkingsgraadformule;
- Het komt ook aan op de zin die partijen in de gegeven omstandigheden over en weer redelijkerwijs aan elkaars verklaringen en gedragingen mochten toekennen en op hetgeen zij te dien aanzien redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten;
- MAAR in praktisch opzicht is de taalkundige betekenis van de bewoordingen in de overeenkomst, gelezen in de context van dat geschrift als geheel, bij de uitleg wel van groot belang;

3. **Gerechtshof 8 maart 2016 (PJ 2016/102)**

- Verzekeraar heeft zich bij toepassing dekkinggraad een zekere beoordelingsvrijheid voorbehouden, zie termen als “naar eigen inzicht” en “naar actuele grondslagen”.
- MAAR de beoordelingsvrijheid is niet onbeperkt en invulling daarvan (lees toepassing nadelige Sterftetafel) kan naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zijn.
- Hof oordeelt echter dat toepassing Sterftetafel 2011 niet onaanvaardbaar is; ook niet als deze een-dimensionaal is en uitgaat van levensverwachting 25 jarigen terwijl gemiddelde leeftijd werknemers veel hoger is.

3. **Gerechtshof 8 maart 2016 (PJ 2016/102)**

- Collectieve verzekeringsovereenkomst met twee gezichten:
 - Verzekering pensioenen en langlevensrisico jegens werknemers(verzekerden);
 - Beleggen met kapitaal voor risico van verzekeringnemer.

Precedentwerking voor separate accounts in de markt?

- Monitoring dekkingsgraad wegens beleggingsrisico verwoord tot financieringsbepaling langlevensrisico.
 - Was daarvoor niet al verzekeringspremie betaald door werkgever?
-

3. **Gerechtshof 8 maart 2016 (PJ 2016/102)**

- Bestaat er geen strengere rechtsplicht redelijke invulling beoordelingsvrijheid (6:2 BW en 6:248 lid 1 BW)?
- Is toename langlevensrisico een beleggingsrisico?
- Is het redelijk toename langlevensrisico onder het mom van beleggingsrisico voor rekening te brengen van verzekeringnemer?
- Was er geen sprake van garantiecontract?
- Is dit niet i.s.m. verzekeringsrecht (7:925 BW, e.v.)? Schending verzekeringsplicht.

3. **Gerechtshof 8 maart 2016 (PJ 2016/102)**

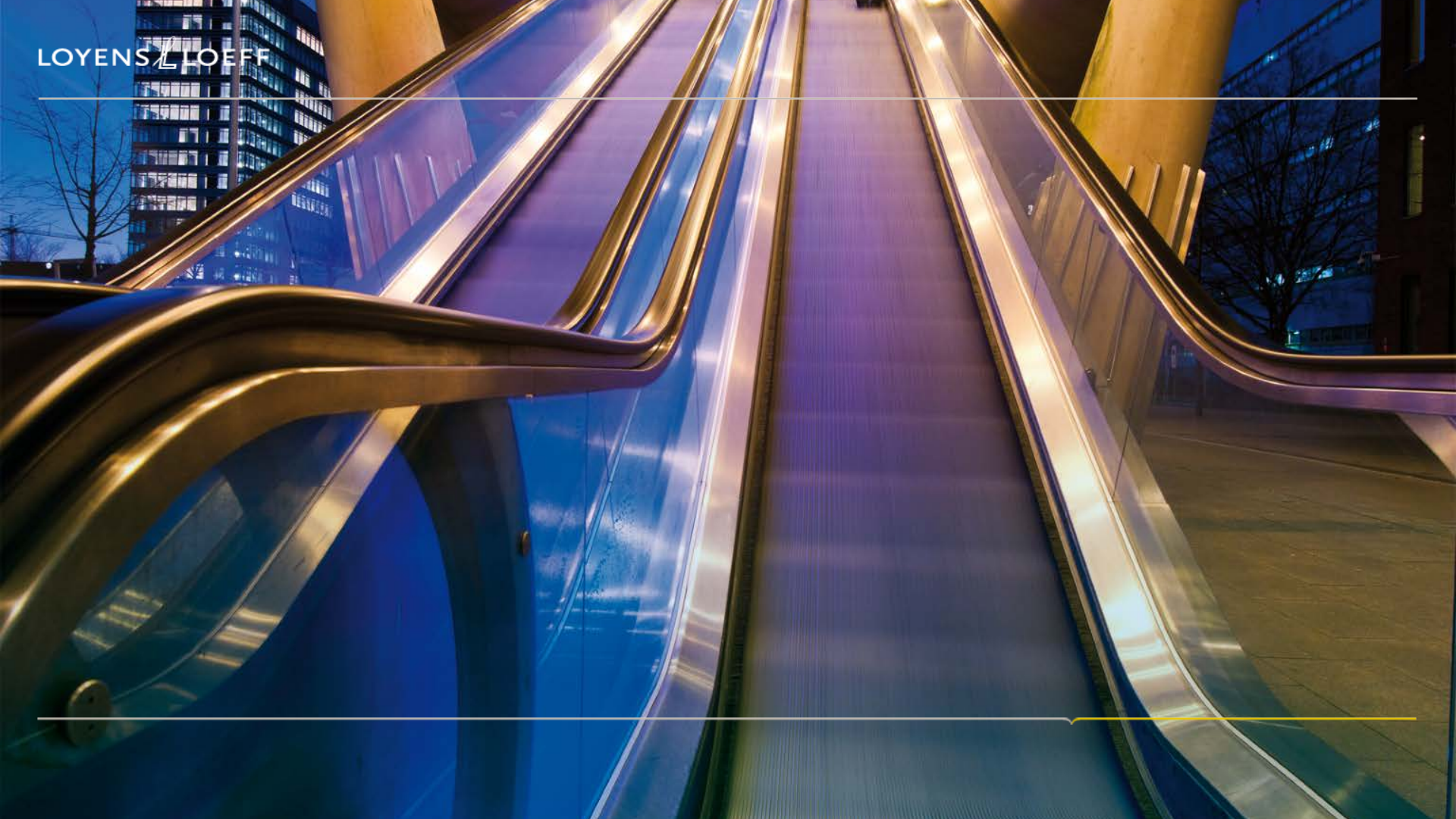
- Wat zegt Pensioenwet? (MvT Pensioenwet, TK 30 413 nr. 3, blz. 57 en 58:

In geval van onderbrenging van de pensioenovereenkomst bij een verzekeraar komen tekorten voor rekening van de verzekeraar. De verzekeraar heeft, voor de duur van de overeenkomst, een prijsafsprake gemaakt met de werkgever en kan eventuele tekorten niet afwentelen op de werkgever of de deelnemers. Wel kunnen afspraken gemaakt worden over een mogelijke verdeling van een deel van de winst over werkgever of deelnemers. Dit is bijvoorbeeld het geval indien gewerkt wordt met een systeem van gesepareerd beleggen of een andere vorm van winstdeling. Als er afspraken zijn gemaakt tussen een werkgever en een verzekeraar over de verdeling van de winst, behoren deze afspraken ook in de uitvoeringsovereenkomst te worden opgenomen.

3. **Gerechtshof 8 maart 2016 (PJ 2016/102)**

- Verrekenen toename verzekeringsrisico's met winstdeling is wettelijk toegestaan volgens citaat MvT (geregeld in de meeste separate accounts producten).
- Direct financieren van toename verzekeringsrisico's via dekkingsgraadformule dus niet?

LOYENS L LOEFF

LOYENS LOEFF

Amsterdam

Arnhem

Brussels

Dubai

Hong Kong

London

Luxembourg

New York

Paris

Rotterdam

Singapore

Tokyo

Zurich